

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Dico tertio, nec Sacramenta, nec Sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato immediate, sed mediate tantum, quatenus scilicet ex meritis Christi, vel ex orationibus Ecclesiae, à Deo obinent dignè ea recipientibus, auxilia quædam supernaturalis ad eliciendos actus supernaturales, quibus formaliter aut virtualiter peccata venialia displiceant & retrahuntur.

Probatum primò ex D. Thoma hic art. 3. in corp. ubi Sacramentalia dicit valere ad remissionem venialium, in quantum sunt cum motu detestationis peccatorum, vel cum motu reverentiae in Deum aut res divinas, supple, qui sit virtualis displicentia de peccato. Et in resp. ad 1. ait, ea causare remissionem peccatorum venialium, in quantum inclinant animam ad motum penitentiae, qui est detestatio peccatorum, vel implicitè, vel explicitè. Item in resp. ad 3. asserit: per illa tolli peccata venialia quantum ad culpam, virtute charitatis, cuius motus per ea excitatur. Deum de Sacramentis docet in 4. sent. dist. 16. quest. 2. art. 2. quest. 3. omnia Sacramentalia remittere venialia, quia nata sunt excitare fervorem charitatis, quo venialia remittuntur. Specialiter id affirmat de Eucharistia in hac parte quest. 79. art. 4. Ergo censet Sacramenta & Sacramentalia non remittere peccata venialia immediate, sed mediate tantum, quatenus scilicet ex meritis Christi, in actuali & devota eorum susceptione, conferuntur à Deo auxilia supernaturalia, ad eliciendos actus supernaturales, quibus formaliter aut virtualiter peccata venialia displiceant & retrahuntur.

Ratio etiam id suadet, cum enim venialia opponantur fervori charitatis, & eius privationem causent, nullaque privatio possit tolli, nisi per positionem formae oppositae; Sacramenta, vel Sacramentalia, non possunt aliter remittere peccata venialia, quam obtinendo ex meritis Christi, vel ex orationibus Ecclesiae, auxilia supernaturalia, quibus homo applicetur à Deo ad eliciendos actus ferventes charitatis vel penitentiae, per quos talia peccata formaliter aut virtualiter retrahuntur. Ex quo patet differentia inter peccata mortalia & venialia, & ratio cur per Sacramenta, peccata mortalia remittantur ex opere operato immediate, non autem venialia; quia nimirum Sacramenta causant immediate gratiam habitalem, cui macula mortalis privative opponitur; non autem actualem charitatis fervorem, cui opponitur peccatum veniale.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

Obiicies primò contra primam conclusionem: Qui confitetur aliquod peccatum veniale, & alia ex intentione tacet, etiam si nullam complacentiam habeat ad ea, remissionem ipsorum non assequitur; alias enim impertinens esset illa confiteri, quandoquidem per hoc praecise quod peccator unum ex eis confiteretur, remissionem aliorum etiam obtineret: Ergo per alia Sacramenta, nulla peccata venialia ex opere operato remittuntur; cum enim in aliis Sacramentis nulla fiat confessio peccatorum venialium, ita se habent respectu eorum omnium, sicut Sacramentum penitentiae se habet ad illa quae penitens non confitetur.

Respondet Nugno, negando, suppositum An-

tecedentis, nimirum quòd ille qui confitetur aliquod peccatum veniale, & alia ex intentione reticet, non retineat eo ipso affectum ad illa, cum enim proprius modus huius sacramenti sit remittere peccata, mediâ confessione, non velle illa confiteri, est (inquit) habere virtualem quandam complacentiam in illis. Hæc solutio probabilitate non caret.

Respondeo tamen secundò, dato Antecedente, negando consequentiam & paritatem; confessio enim peccatorum, sive mortalium, sive venialium, est pars sacramenti penitentiae, non verò aliorum Sacramentorum: unde licet in Sacramento penitentiae non remittantur peccata venialia, quæ voluntariè & ex intentione reticentur; in aliis tamen sacramentis obtinetur eorum remissio, licet nulla fiat in receptione talium sacramentorum mentio de illis peccatis.

Obiicies secundò: Si quid suaderet, quòd sacramenta remittunt peccata venialia ex opere operato, maximè quia causant infusionem gratiae ex opere operato, quæ est ratio D. Thomæ hic art. 3. Sed hæc ratio nulla est, quia peccata venialia non sunt impossibilia cum gratia, cum reperiantur in sanctis & iustis; unde sicut non excludunt gratiam dum committuntur, sic nec excluduntur à gratia, dum infunditur: Ergo sacramenta non remittunt peccata venialia ex opere operato.

Confirmatur: Ut sacramenta remitterent venialia ex opere operato, necesse esset quòd causarent aliquid impossibile cum huiusmodi peccatis: Sed nequit assignari quidnam sit illud impossibile, non enim est intensio gratiae & charitatis, quandoquidem cum gratia & charitate quantumcumque intensa, est impossibile peccatum veniale, & affectus ad ipsum; neque aliud videtur assignabile: Ergo sacramenta remittere nequeunt peccata venialia ex opere operato.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem, nam ratio D. Thomæ est optima, bene intellecta. Verum quidem est, quòd peccata venialia non opponuntur perfectè gratiae habituali vel charitati, opponuntur tamen ejus fervori, qui excitatur per infusionem gratiae, in devota susceptione sacramentorum; & hoc sufficit ad hoc ut sacramenta remittant ex opere operato peccata venialia. Licet ergo peccata venialia non excludant gratiam quam inveniunt in subiecto, excluduntur tamen à gratia quæ in devota susceptione sacramentorum infunditur, ratione fervoris charitatis, qui in illa excitari solet. Unde D. Thomas hic art. 2. sic ait:

E Quia in habentibus usum liberi arbitrii, in quibus solus possunt esse venialia peccata, non contingit esse infusionem gratiae sine actuali motu liberi arbitrii in Deum & in peccatum; ideo quandoque de novo gratia infunditur, peccata venialia remittuntur.

Ex his patet responsio ad confirmationem, dicendum enim est, illud impossibile cum peccatis venialibus, quòd sacramenta devotè suscepta causant instrumentaliter & ex opere operato, esse auxilium efficax ad actum ferventem penitentiae vel charitatis, quo talia peccata formaliter aut virtualiter detestantur & retrahuntur, ut in tertia conclusione declaravimus.

Obiicies tertio: Si sacramenta cum attentione de venialibus suscepta, talia peccata ex opere operato remitterent, vel omnia, vel aliqua tantum

dele-

deherent? Non omnia, quia Sacramentum matrimonii v. g. non habet contrarietatem cum omnibus. Neque aliqua duntaxat, quia fieri potest quod attritio cum qua aliquis ad Sacramentum accedit, non sit potius de uno, quam de alio, sed de omnibus. Erga Sacramenta cum attritione de venialibus suscepta, ea non remittunt ex opere operato.

70 Respondet Nugno, Sacramenta cum attritione de venialibus suscepta, ea duntaxat remittere, quæ speciali cuiusque fini opponuntur: v. g. Sacramentum Eucharistiæ venialia tantum, quæ charitati; matrimonium, quæ castitati conjugali contrariantur &c. Melius tamen respondetur, quod licet Sacramenta novæ legis ea præcipue remittant ex opere operato peccata venialia, quæ speciali cuiusque fini magis opponuntur, ut primâ conclusionem declaravimus, nihilominus quodlibet Sacramentum cum attritione de omnibus peccatis venialibus susceptum, remittit omnia venialia, in quantum scilicet excitat ex opere operato, atque adeo efficaciter, ad actum charitatis ita fervidum, ut repugnet cum eo omni quod potest ipsum retardare; atque adeo cum omni peccato veniali. Dixi autem, cum attritione de omnibus venialibus susceptum, quia si attritio sit tantum de aliquibus, illa duntaxat remittit, non verò alia.

71 Obijcies quartò contra secundam conclusionem: Si Sacramenta remitterent venialia ex opere operato, Ecclesia habens potestatem instituendi Sacramentalia, posset eo ipso instituere signa sensibilia, ex opere operato peccatorum venialium destructiva: Sed hoc admitti negatur; tum quia Ecclesia non potest virtutem rebus tribuere ad ejusmodi peccatorum remissionem; tum etiam, quia in re gravi (inquit Suarez) non est affirmandum nisi quod constat ex Scriptura, vel traditione, vel usu Ecclesiæ, vel saltem urgenti ratione: nihil autem horum reperitur in proposito, non quidem auctoritas Scripturæ, siquidem ex ea solum habemus illa verba Joan. 20. Quorum remisistis &c. Et ista Matth. 16. Quæcumque solveritis super terram &c. priora autem sufficienter intelliguntur de potestate remittendi peccata per Sacramentum penitentiae; posteriora verò de potestate remittendi poenae per indulgentias, nec non ligandi & solvendi per censuras Ecclesiasticas. Neque traditio vel usus Ecclesiæ (ex quo solum colligitur Ecclesiam instituisse Sacramentalia in remissionem venialium) suadent illam remissionem fieri ex opere operato, quandoquidem ex illis nihil de modo isto causalitatis indicatur. Neque urgens aliqua ratio aut necessitas; Christus enim instituit Sacramenta, quæ ex opere operato remittunt venialia: Ergo Sacramentalia non remittunt venialia ex opere operato.

72 Respondeo concessa Majori, negando Minor, & ad primam illius probationem dico quod licet Ecclesia non possit tribuere rebus virtutem ad causandam remissionem peccatorum, habet tamen potestatem designandi, determinandi, & consecrandi aliquas res, quibus sic determinatis & consecratis, Christus qui eas elevat, virtutem tribuat peccatorum venialium ex opere operato remissionem. Idque probabiliter colligitur ex Scriptura & traditione: ex Scriptura quidem, quia Doctores nostræ sententiæ adherentes, explicant verba illa Christi, Quorum remisistis peccata, &c. etiam de remissione venialium, mediis Sacramentalibus. Ex traditione verò, quia in de-

A cretis Pontificum dicitur simpliciter quod huius mentalia sanctificant & purificant, ut patet ex verbis Alexandri primi, in secunda conclusionem relatis: verba autem purificare & sanctificare applicata rebus corporeis in nova lege, abstrahuntur a restrictione vel modificatione, intelliguntur de purificatione & sanctificatione facta ab illis, quibus ex opere operato. Per quod patet ad secundam probationem Minoris.

Obijcies quintò: Sacramentalia non remittunt ex opere operato peccata venialia quoad poenitentiam. Ergo neque quoad culpam. Consequentia manifestata, si enim non remittant quoad culpam, minus est in peccato, scilicet poenitentia, a minori non remittent quoad id quod magis est, scilicet culpam.

B Respondeo negando Antecedens, nam ut ait S. Thomas hic art. 3. Licet per quoddam peccatum (Sacramentalium) non semper tollatur poenitentia, quia sic qui esset omnis poenitentia a peccato mortali, aspersus aqua benedicta, factus esset, sup. le, in celum. Tamen poenitentia tollitur per peccatum, secundum modum poenitentiae, qui per peccatum excitatur, quandoque magis, quandoque autem minus.

Obijcies sextò: Cum sacramentalia ex æquo habeant omnia venialia, siquidem non magis unum quam alterum, quantum est de lectione, si ex opere operato causarent eorum remissionem, omnia prorsus remitterent & sic illi sunt absque peccato mortali, aspectu aquibenedicta, dicere possent, Peccatum non habetur, quod est contra id quod habetur i. Joan. 1. tunc morerentur, statim evolerent in celum: Sed hæc videntur absurda: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam Majoris, nam ut ait D. Thomas quæst. 7. de Malo art. 13. Quamvis Sacramentalia equaliter se habeant ad omnia peccata venialia, tamen semper ab eis excitatur non equaliter semper se habet ad omnia, sed quandoque respicit aliqua in speciebus, & contra ex hoc citius operatur. Et si in generali respicit ea, potest contingere quod non habet eundem effectum venialibus, eo quod affectus hominis aliquando habetur est inclinatus ad aliqua peccata venialia committenda, ita scilicet quod si in memoria haberetur, non displicerent, vel forte si opportunitas daretur, committerentur. Et rari contingit homines in his mortali vita viventes, ab huiusmodi affectibus liberari, si etiam homo ad horam per huiusmodi remota ab omnibus venialibus immunitatem consequatur quantum ad culpam, non tamen sequitur quod si horatus quantum ad totam poenam, non sit poenitentia feror dilectionis, quod sufficit ad totam poenam remissionem.

Addo quod, argumentum illud esse quidem efficax, si diceremus Sacramentalia remittere ex opere operato aliqua venialia, absque attritione de illis, sed cum hoc non dicamus, facile respondetur, quod omnia venialia remittuntur, quando attritio est de omnibus; aliqua vero duntaxat, & non alia, quando attritio iustus de aliquibus; & non de aliis; nulla autem, defectu sufficientis dispositionis, quando suscipiuntur sacramentalia aliquid, de nullis attrahitur. Unde S. Thomas hic art. 3. ad 2. Omnia ita (scilicet Sacramentalia) quantum est de se, operantur ad remissionem omnium peccatorum venialium, potest tamen impediri remissio quantum ad aliqua peccata venialia, quibus mens actualiter inhæret, quia

per fictionem interdum impeditur effectus baptis-
mi. Obijciunt ultimò contra tertiam conclusionem:
Si sacramenta & sacramentalia, mediàtè solum
peccata venialia remitterent, excitando scilicet
fervorem charitatis, nulla esset differentia inter
illa & sacras imagines, cum illæ etiam excitent
in nobis pios motus & affectus, nec non chari-
tatis fervorem: Sed hoc dici nequit: Ergo nec
illud.

Respondeo negando sequelam Majoris, & ad
ejus probationem dico, aliter sacramenta, vel
sacramentalia, & aliter imagines sacras excitare
in nobis fervorem charitatis; imagines enim sa-
cræ illum excitant solum objective, sacramenta-
lia verò, & sacramenta, impetrative; quatenus ex
meritis Christi, vel precibus Ecclesiæ, impetrant
à Deo auxilia supernaturalia, quibus homo in ac-
tus ferventes charitatis prorumpit, ut conclu-
sione 3. declaravimus.

ARTICULUS IV.

An, & quomodo, remittantur iustis post
hanc vitam peccata venialia?

Hugo Victorinus, & nonnulli alii apud S.
Bonaventuram in 4. dist. 21. quæst. 2. ex-
stimant fieri non posse, quod aliquis decedat
cum solis peccatis venialibus, subindeque quod
venialia post hanc vitam quoad culpam remittan-
tur. Vel enim (inquirebant) antequam moriatur
iustus, agit quod potest ad illorum expiationem,
vel non? Si primum, ea peccata tolluntur, saltem
quoad culpam, ante mortem. Si secundum, gra-
ve peccatum eo ipso committit, siquidem cum
videat peccatis venialibus suam beatitudinem re-
tardari, & tamen ea impedimenta tollere negli-
gat, suam salutem contemnit.

Verum hæc sententia ab aliis Theologis com-
muniter rejicitur. Primò, quia SS. Patres relati
à S. Thoma quæst. 7. de Malo, art. 11. in argumen-
to *sed contra*, docent peccata venialia post hanc
vitam remitti quoad culpam: Gregorius enim
4. Dialog. cap. 39. expendens verba illa Christi
Matth. 12. Qui peccavit in Spiritum Sanctum, non
remittetur ei neque in hoc sæculo neque in futuro, sic
ait: In hac sententia datur intelligi quasdam culpas in
hoc sæculo, quasdam verò in futuro posse laxari. Au-
gustinus etiam dicit quod illo transitorio igne, non
capitalia, sed minuta peccata purgantur: Quod de-
bet intelligi de purgatione venialium, non solum
quoad poenam, sed etiam quoad culpam; cum
peccata capitalia seu mortalia, in hac vita quoad
culpam remissa, possint quoad poenam igne pur-
gatorii expiari. Item Glosa in illud Matth. 3. Ipse
vos baptizabit in Spiritu Sancto & igne, sic habet:
Spiritu in presenti abluit, post, si qua macula surrexe-
rit, igne purgatorio ad purum exurit.

Secundò, potest quis ignorare bonâ fide se ha-
bere venialia, aut existimare inculpabiliter se de
illis sufficienter conteri, quamvis non ita sit: po-
test etiam præveniri phrenesi, aut morte repenti-
nâ, ita ut non habeat tempus cogitandi & dolendi
sufficienter de venialibus: Ergo cum venialia non
excludant in perpetuum à regno cælesti, in quod
nihil coinquinatum intrare potest, dicendum est,
illa post hanc vitam remitti, non solum quoad
poenam, sed etiam quoad culpam.

Tertiò, gratis omnino dicitur, illum contem-

Tom. V.

nere suam salutem, qui ante mortem negligit e-
licere actus poenitentia, quibus peccata venialia
prius commissa remittantur, sicut enim venialia
non sunt materia necessaria confessionis sacra-
mentalitis, ita nec virtutis poenitentia, & conse-
quenter nulla est necessitas præcepti ad poeniten-
dum de ipsis, nec proinde omisso retractationis
eorum, verus contemptus salutis. Alioquin pari
facilitate dici posset, eum contemnere salutem
suam, & mortaliter peccare, qui non satisfacit
pro poena peccatorum in hac vita (cum per hujus
poenæ obligationem & reatum, beatitudo retar-
detur) ac proinde non esse purgatorium; quod
hæreticum est.

In hoc omnes ferè Theologi conveniunt, sed
in explicando modo quo peccata venialia post
hanc vitam remittuntur, inter se discrepant.
Alenis enim 4. parte quæst. 57. membro 3. docet
illam remissionem fieri, non per aliquem actum
ipsius animæ separata, sed per solam finalem gra-
tiam habitualement, quæ licet tunc non sit summa
secundum intentionem, bene tamen secundum
statum, cum sit in termino: ex vi enim termini
(inquit) redditur potentior quam antea, proin-
deque potest omnem culpam venialem ab anima
excludere.

Sed hic modus dicendi probabilitate caret, &
ex eo impugnatur, quod gratia nondum consum-
mata per visionem beatificam (qualis est ea cum
qua homo decessit, in primo instanti separationis
animæ) non sit impossibilis aut pugnans cum
peccato veniali; alias enim etiam in præsentia vita
illud secum non admitteret, quandoquidem hoc
quod est esse in primo instanti separationis ani-
mæ, sive esse gratiam finalem hujus vitæ, nihil
ipsi extra statum beatitudinis addit, nisi conjun-
ctionem cum morte, quod certè non est reme-
dium contra peccatum veniale: non fit ergo illa
remissio per habitum, gratiæ, sed per aliquem
ejus actum.

Non minus à veritate aliena est sententia Sco-
ti in 4. distinct. 21. quæst. 1. Majoris & Gabrie-
lis ibidem, existimantium peccata venialia cum
quibus moritur iustus, remitti quoad culpam,
vel duntaxat in purgatorio, per condignam poe-
næ solutionem, vel in primo instanti separatio-
nis animæ, propter opera bona præterita, ex in-
tentione quasi ad hoc reservata usque ad illud tem-
pus. Non minus, inquam, hæc opinio à veritate
aberrat, nam prima pars hujus dicti falsum sup-
ponit, quod nimirum ex peccato veniali actuali
præterito, solum remaneat deputatio hominis ad
poenam, & consequenter quod idem sit, peccatum
veniale remitti quoad culpam, & quoad remissio-
nem poenæ: falsum, inquam, supponit; ex peccato
enim veniali actuali, præter deputationem ad poe-
nam, remanet quædam habitualis macula & in-
ordinatio in anima, quæ prius tolli debet, quam
poena illi debita remittatur, ut supra art. 1. §. 2.
in solutione 4. objectionis ostensum est.

Nec minus falsa est secunda pars ejusdem dicti:
vel enim opera illa meritoria præcedentia instans
mortis, sufficiebant in præsentia vita ad remissio-
nem venialium, vel non: si sufficiebant, ergo an-
te mortem illa remiserunt: si non sufficiebant,
ergo neque etiam in instanti separationis animæ
sufficiunt.

Addo quod fieri potest, ut quis paulò post
suam justificationem per Sacramentum Baptismi,
moriatur in peccato veniali: nullo adhuc opere
meritorio factò: Ergo falsum est dicere genera-

B b b

tim